

Politsei- ja Piirivalveamet

Objektide valve ja kaitse tagamine erakorralise- ja sõjaseisukorra väljakuulutamisel

Priit Saar

Valmisoleku ja reageerimise büroo

Sisukord

- **Käsitletavat teemad:**
 - mida kujutavad endast erakorraline seisukord ja sõjaseisukord
 - objektide valve ja kaitse õiguslikud alused tavaolukorras
 - objektide valve ja kaitse erakorralises seisukorras ja sõjaseisukorras

Sündmuste astmed

TAVASÜNDMUS

**92% sündmustest, 1-2
toimkonda**

RESSURSIMAHUKAS SÜNDMUS

**Iga aasta mitu sündmust,
rakendatud tavapärasest suuremad
jõud, juhtimise vajadus**

HÄDAOLUKORD

**Rasked tagajärjed, üleriigilised ja RV jõud
rakendatud, mõned sündmused viimase 5a
jooksul (Padaorg, pronksöö, 2006a
rannikureostus, 2005a üleujutus)**

ERIOOLUKORD

**VV ei ole seda kordagi välja kuulutanud –
loodusõnnetus, katastroof, nakkushaigus**

ERAKORRALINE SEISUKORD

**Riigikogu ei ole seda kordagi välja
kuulutanud – põhiseaduslik kord
on ohus**

SÕJASEISUKORD

**Riigikogu ei ole seda kordagi välja
kuulutanud – sõjalise ründe oht**

Erakorraline seisukord

- **Erakorralise seisukorra seaduse § 2:**
 - **Erakorraline seisukord kuulutatakse välja Eesti Vabariigi põhiseaduse § 129 alusel Eesti põhiseaduslikku korda ähvardava ohu puhul;**
 - **Erakorraline seisukord kuulutatakse välja tingimusel, et Eesti põhiseaduslikku korda ähvardava ohu kõrvaldamine ei ole võimalik käesolevas seaduses sätestatud abinõusid rakendamata;**
 - **Erakorralise seisukorra võib Riigikogu Vabariigi Presidendi või Vabariigi Valitsuse ettepanekul oma koosseisu häälteenamusega välja kuulutada kogu riigis, kuid mitte kauemaks kui kolmeks kuuks.**

Oht põhiseaduslikule korrale

➤ Eesti põhiseaduslikku korda ähvardav oht võib tuleneda:

- Eesti põhiseadusliku korra vägivaldse kukutamise katsest;
- terroristlikust tegevusest;
- vägivallaga seotud kollektiivsest surveaktsioonist;
- ulatuslikust vägivallaga seotud isikugruppide vahelisest konfliktist;
- Eesti Vabariigi mõne paikkonna vägivaldsest isoleerimisest;
- vägivallaga seotud pikaajalistest massilistest korratustest.

Sõjaseisukord

- **Sõjaaja riigikaitse seaduse § 3: Sõjaseisukord on Riigikogu või Vabariigi Presidendi poolt väljakuulutatud riigi eriõiguslik kord.**
- **Sõjaseisukorra väljakuulutamise aluseks peab olema sõjaline rünne Eesti riigi vastu või sellise ründe vahetu oht.**
- **Eeldatavalt kaasneb sõjaseisukorra väljakuulutamisega ka NATO artikkel V rakendamine.**

Riigi juhtimine erakorralises seisukorras ja sõjaseisukorras

- Riikliku juhtimist teostab nii erakorralise seisukorra, kui ka sõjaseisukorra ajal **PEAMINISTER**
- Sisekaitselisi tegevusi ehk sisejulgeoleku tagamist juhib nii erakorralise seisukorra, kui ka sõjaseisukorra ajal **SISEMINISTER** (kannab nimetus sisekaitseülem)
- Sõjalist kaitset juhib **KAITSEVÄE JUHATAJA**. KVJ saab sõjaaja riigikaitse seaduse alusel anda korraldusi talle mitteallutatud asutustele ja VV võib oma otsusega allutada KVJ-le asutusi ja üksusi.

Õiguste ja vabaduste piiramine erakorralises seisukorras

- **kehtestada piirangud Eestisse sisse- ja väljasõitmisel;**
- **kehtestada politseitunni** – keelu kindlaksmääratud ajavahemikul viibida tänavatel ja muudes avalikes kohtades ilma selleks eraldi väljaantava läbipääsuloata ja isikut tõendava dokumendita;
- **kehtestada dokumentide liigid, mis on nõutavad tänavatel ja muudes avalikes kohtades** viibimiseks ajal, kui nimetatud kohtades viibimine on keelatud ilma vastavate dokumentideta, ja vajadusel nende dokumentide vormid;
- **keelata streikide ja töösulgude korraldamise;**
- **keelata koosolekute, demonstratsioonide ja pikettide korraldamise** ning muud isikute kogunemised avalikes kohtades;
- **keelata massiteabevahendites teatud liiki informatsiooni edastamise;**

Õiguste ja vabaduste piiramine erakorralises seisukorras

- **peatada raadio- ja telesaadete edastamise ning ajakirjandusväljaannete väljaandmise;**
- **kohustada massiteabevahendite valdajaid säilitama edastatud raadio- ja telesaadete salvestusi erakorralise seisukorra lõppemiseni;**
- **piirata või keelata relvade, mürkainete ja alkohoolsete jookide müüki;**
- **kehtestada piirangud sidevahendite kasutamisele;**
- **kehtestada piirangud transpordivahendite liikumisele;**
- **keelata valitsusasutustel ja kohaliku omavalitsuse organitel teatud liiki informatsiooni andmise.**

Õiguste ja vabaduste piiramine sõjaseisukorras

- õigust vabale eneseteostusele;
- õigust vabadusele ja isikupuutumatusele;
- õigust vabalt valida tegevusala, elukutset või töökohta;
- õigust koonduda erakondadesse ja mõnda liiki mittetulundusühingutesse;
- õigust omandit vabalt vallata, kasutada ja käsutada;
- õigust kodu puutumatusele;
- õigust vabalt liikuda ja elukohta valida;

Õiguste ja vabaduste piiramine sõjaseisukorras

- õigust lahkuda Eestist ja asuda Eestisse;
- õigust posti, telegraafi, telefoni või muul üldkasutataval teel edastatavate sõnumite saladusele;
- õigust vabalt saada üldiseks kasutamiseks levitatavat informatsiooni;
- õigust tutvuda seadusega sätestatud korras riigiasutustes ja kohaliku omavalitsuse organites ning riigi ja kohaliku omavalitsuse arhiivides hoitavate andmetega;
- õigust vabalt levitada ideid, arvamusi, veendumusi ja muud informatsiooni sõnas, trükis, pildis või muul viisil;
- õigust koguneda ja koosolekuid pidada.

Olulisemad õigusaktid ja pädevuste jaotus

- **Turvaseadus** - sätestab turvateenuseid osutava ettevõtja tegevuse tingimused ja korra.
- **Politsei ja piirivalve seadus** – sätestab politsei valvatavate objektide loetelu ja valve korralduse.
- **Kaitseliidu seadus** – sätestab Kaitseliidu valvatavate objektide loetelu ja valve korralduse.
- **Kaitseväge korralduse seadus** - sätestab Kaitseväge julgeolekuala ja ajutise julgeolekuala valve korralduse.

Olulisemad õigusaktid ja pädevuste jaotus

- **Hädaolukorra seadus** - sätestab suure rünnakuriskiga objektide kaitse korralduse, sh füüsilise kaitse meetmed ja suure rünnakuriskiga objektide loetelu.
- **Riigikaitse seadus** (hetkel veel eelnõu, liikunud menetlusse **Riigikogus** – sätestab riigikaitseobjektide kaitse korralduse, sh füüsilise kaitse meetmed ja riigikaitseobjektide loetelu.
- **Riigikaitse seaduse jõustumisel kaob õigusaktidest mõiste „suure rünnakuriskiga objekt“ ja asendub mõistega „riigikaitseobjekt“.** Hädaolukorra seadus viitab elutähtsa teenuse osutamisega seotud riigikaitseobjekti kaitse korraldamisel riigikaitse seadusele.

Riigile olulised objektid - riigikaitseobjektid

- **avaliku võimu organi objektid**
- **avaliku korra tagamise ja laiemalt siseturvalisuse tagamisega seotud objektid** – Siseministeerium, PPA, Päästeamet, Häirekeskus, SMIT, SKA
- **julgeolekuasutuse objektid** – KaPo, Teabeamet
- **sõjalise riigikaitse toimimisega seotud objektid** – Kaitseministeeriumi valitsemisala
- **elutähtsa teenuse osutamisega seotud objektid**

Riigile olulised objektid - riigikaitseobjekt

Objektikaitse erakorralises ja sõjaseisukorras

➤ Valvatavate ja kaitstavate objektide loetelu võib kriisiolukorras võrreldes rahuajal kokku lepituga muutuda:

- tugevdatakse riikliku järelevalve erimeetmeid (korrakaitseseadus) loetellu mitte kuuluval objektil ja selle vahetus läheduses;
- täiendatakse õigusaktiga (VV määrus, KM määrus, PPA peadirektori käskkiri) määratud objektide loetelu;
- Kaitsevägi võib kehtestada ajutise julgeolekuala;
- Riigikaitse seaduse eelnõu alusel võib siseminister või kaitseminister määrata ajutise riigikaitseobjekti.

Objektikaitse erakorralises ja sõjaseisukorras

➤ **Kriisiolukorras suurendab riik ressursi objektide valvel ja kaitisel:**

- koostööpartnerite **füüsiliste tõkete** kasutamine;
- tehniliste valveseadmete** laiendamine;
- politsei isikkoosseisu mobiliseerimine** (häirekorras kokkukutsumine) ja ümberpaigutamine
- abipolitseinike ressursi suurendamine** täiendava värbamise ja väljaõppe läbi;
- Politsei- ja piirivalvekolledži **kadettide ja politseiametnike kaasamine**;
- Kaitseliidu ja Kaitseväe isikkoosseisu kaasamine** objektide valvele ja kaitsele vahetu sunni kasutamise õigusega (vajalik valitsuse otsus ja presidendi nõusolek);
- muude võimalike siseriiklike koostööpartnerite kaasamine**;
- välisabi kaasamine** Euroopa Nõukogu Prüm otsuse alusel (peamiselt varustus ja tehnika, äärmisel vajadusel ka isikkoosseis).

Objektikaitse erakorralises ja sõjaseisukorras

➤ **Riik lähtub objektide valvel ja kaitser neljast kaitsetasemest mis vastab neljale ohustatuse kategooriale:**

- esimene – risk ei ole tõenäoline;
- teine – risk on tõenäoline;
- kolmas kategooria – risk on kõrge;
- neljas kategooria – risk on vahetu.

Mõne objekti osas rakendatakse kohe esimesest kõrgemat kaitsetaset, kuid ohtude esiletõusul võib tõsta objekti kaitsetaset ja rakendada sellele vastavaid füüsilise kaitse meetmeid.

Objektikaitse erakorralises ja sõjaseisukorras

➤ Turvafirmade roll:

- osutavad turvateenust edasi**, sest turvaseadus kehtib edasi ka erakorralises seisukorras ja sõjaseisukorras;
- eriti oluline on just tagada** ka erakorralises seisukorras ja sõjaseisukorras sularaha vedude ja sularaha töötluskeskuste turvalisus;
- osadele kahasse valvatavatele objektidele lisanduvad juurde riigi täiendavad ressursid**;
- osadele objektidele või näiteks ka sularaha vedudele, kus riik tavaolukorras valvet ei teosta, lisanduvad juurde riigi täiendavad ressursid** (tehniline valve, patrullimine, mehitatud valve, füüsilised tõkked);
- vajadusel ja võimalusel kaasatakse turvafirmasid muude objektide valvele ja kaitsele.**

Objektikaitse erakorralises ja sõjaseisukorras

➤ Väljakutsed:

- kõiki võimalikke objekte valvata ja kaitsta ei saa** – olenevalt olukorrast ja ressursilistest võimalustest tuleb teha valikuid
- taustakontroll** – olenevalt objekti olulisusest ja ohtudest võib omada olulist mõju isikkoosseisu valikul, objektile juurdepääsu andmisel
- Kaitseväge õppekogunemised ja mobilisatsioon** – võtab ära inimressursi nii turvafirmadelt kui ka politseilt (abipolitseinikud)

Politsei kriisilukorra juhtimine

Strateegiline staap

Operatiivstaap

Sektor

Sektor

Sektor

Sektor

Lõik

Lõik

Lõik

Lõik

Strateegiline

Operatiivne

Taktikaline

Politsei- ja Piirivalveamet

TÄNAN TÄHELEPANU EEST!

KÜSIMUSED?

